

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Kateřinou Štěpánovou, Ph.D., ve věci

žalobce: **P. K.**
zastoupen advokátem Mgr. Petrem Miketou
sídlem Jaklovecká 1249/18, 710 00 Ostrava – Slezská Ostrava
proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 9. 2022, č. j. MPSV-2022/153769-923, sp. zn. SZ/MPSV-2022/141847-923, ve věci mimořádné okamžité pomoci,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 1. 9. 2022, č. j. MPSV-2022/153769-923, sp. zn. SZ/MPSV-2022/141847-923, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Odměna a náhrada hotových výdajů ustanoveného zástupce žalobce Mgr. Petra Mikety, advokáta, sídlem Jaklovecká 1249/18, Ostrava, **se určuje** částkou ve výši 7 865 Kč a bude mu vyplacena z účtu Krajského soudu v Ostravě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Shodu s prvopisem potvrzuje M. R.

I. Specifikace věci

1. Žalobou podanou dne 16. 9. 2022 žalobce brojí proti výše označenému rozhodnutí žalovaného (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo zamítnuto jeho odvolání směřující proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky v Ostravě, ze dne 1. 8. 2022, č. j. 410817/2022/OOI (dále jen „rozhodnutí správního orgánu prvního stupně“, resp. „správní orgán prvního stupně“), na jehož základě byla zamítnuta žádost žalobce o dávku pomoci v hmotné nouzi - mimořádná okamžitá pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví ve smyslu zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“).
2. Konkrétně se jedná o vyhodnocení otázky, zda žalobce doložil správnímu orgánu potřebné dokumenty k posouzení stavu hmotné nouze, resp. toho, zda žalovaný disponoval dostatečnými údaji k meritornímu posouzení nároku žalobce.
3. Soud pro přehlednost uvádí, že žalobce napadl jedinou žalobou tři samostatná rozhodnutí žalovaného o dávkách pomoci v hmotné nouzi, konkrétně ve věci příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a dávky mimořádné okamžité pomoci. Řízení o příspěvku na bydlení je vedeno u zdejšího soudu pod sp. zn. 18 Ad 33/2022. Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 10. 2022, č. j. 18 Ad 33/2022-16, bylo řízení o žalobě proti rozhodnutí ve věci dávky mimořádné okamžité pomoci z důvodu vhodnosti a přehlednosti vyloučeno k samostatnému projednání (výrok I.), přičemž věc je vedena u zdejšího soudu pod sp. zn. 18 Ad 38/2022; řízení o žalobě proti rozhodnutí ve věci dávky doplatku na bydlení bylo výrokem II. téhož usnesení taktéž vyloučeno k samostatnému projednání a věc je vedena u zdejšího soudu pod sp. zn. 18 Ad 39/2022.

II. Relevantní skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

4. Dne 20. 6. 2022 žalobce podal na příslušném tiskopise Úřadu práce České republiky žádost o mimořádnou okamžitou pomoc, v níž mj. za společně posuzovanou osobu označil svého nezletilého syna M.K. Součástí tiskopisu je též poučení o dokumentech, které má žadatel s žádostí doložit.
5. V oddíle B. příslušného tiskopisu je žadatel o dávku poučen o tom, že má zaškrtnout pouze jednu z tam specifikovaných šesti variant mimořádné okamžité pomoci. Pokud hodlá požádat o další typ mimořádné okamžité pomoci, má vyplnit další formulář. Žalobce přesto oddílem B. tiskopisu požádal o čtyři typy mimořádné okamžité pomoci, a to „újma na zdraví“, „vážná mimořádná událost“, „nezbytný jednorázový výdaj“, „nezbytné nebo odůvodněné náklady“ (předměty dlouhodobé potřeby).
6. V oddíle C. tiskopisu žalobce popsal životní situaci a účel použití mimořádné okamžité pomoci takto: „Jak známo ostravskému ÚP, jsem dlouhodobě bez fin. prostředků. Nemám na zákl. potraviny ani ošacení. Taktéž můj nezletilý syn. Opětovně žádám Úřad práce v Ostravě o přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci“.

7. Kolonku D. tiskopisu týkající se předpokládané výše mimořádné okamžité pomoci žalobce nevyplnil.
8. Správní orgán na základě žádosti žalobce do správního spisu založil listiny, jimiž disponoval z dřívějších řízení, které vedl o předchozích žádostech žalobce o dávky hmotné nouze, takto:
- výpis z účtu vedeného u České spořitelny, a. s., za období listopadu 2021, jehož majitelem je žalobce;
 - sdělení mBank S.A., organizační složky, z ledna 2021, z něhož se podává, že žalobce je majitelem běžného a spořicího účtu vedeného u daného ústavu.
9. Správní orgán prvého stupně žalobce výzvou ze dne 27. 6. 2022 informoval o tom, že dle jím udaného popisu životní situace (tedy, že nemá na základní potraviny a ošacení) vyhodnotil jeho žádost jako žádost o mimořádnou okamžitou pomoc – hrozba vážné újmy na zdraví a vyzval jej k doplnění informací v žádosti o následující údaje:
- podepsaný přiložený doklad o výši měsíčních příjmů za měsíc červen 2022 za žalobce;
 - podepsané a vyplněné přiložené prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech za žalobce;
 - kompletní výpisy z bankovního účtu č. X a X za měsíc červen 2022;
 - kompletní výpis z účtu č. X za měsíc červen 2022;
 - doplnění předpokládané výše mimořádné okamžité pomoci.
10. Žalobce byl ve výzvě ze dne 27. 6. 2022 dále poučen, že v případě, že hrozí vážná újma na zdraví z důvodu nedostatku finančních prostředků na základní životní potřeby i nezletilému M., je nutné, aby jako zákonný zástupce podal žádost o mimořádnou okamžitou pomoc tak, aby nezletilý M. K. byl žadatelem.
11. Žalobce byl též vyzván, nechť se dostaví na úřad či prostřednictvím datové schránky či poštovních služeb upřesní, o který z vyznačených typů mimořádné okamžité pomoci žádá a doplní nejen popis životní situace, ale také účel použití a předpokládanou výši mimořádné okamžité pomoci.
12. Žalobci byla stanovena lhůta k upřesnění požadovaných údajů v délce 8 dnů a zároveň byl poučen ve smyslu § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi o tom, že v případě nesplnění povinností dle výzvy může být dávka nepřiznána.
13. Žalobce v návaznosti na výzvu ze dne 27. 6. 2022 doručil dne 28. 6. 2022 správnímu orgánu prvého stupně tyto listiny:
- souhlas s předáváním rodného čísla České poště;
 - prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech;
 - doklad o výši měsíčních příjmů za měsíce duben, květen a červen 2022.
14. Žalobce správnímu orgánu dodal dále dne 30. 6. 2022 vyjádření ze dne 28. 6. 2022 ohledně bytové jednotky ve vlastnictví nezletilého M. nacházející se na adrese X (LV X, X, k. ú. X) uvádějící, že byt syn dostal darem, byt je využíván dárkyní, která byt rekonstruovala na své

náklady v hodnotě asi 500 000 Kč, „které jsou redukovány měsíční částkou“, s tím, že byt nemůže bez souhlasu soudu prodat.

15. Spisový materiál obsahuje záznam ze sociálního šetření konaného dne 30. 6. 2022.
16. Žalobce byl dne 13. 7. 2022 vyrozuměn o možnosti seznámit se a vyjádřit k podkladům rozhodnutí. Na výzvu reagoval žalobce dne 14. 7. 2022 žádostí o zaslání „podkladů v předmětné věci, které se nachází ve spisové dokumentaci, mimo dokumentaci, kterou předložil“, na což správní orgán reagoval dne 20. 7. 2022 sdělením, podle něhož žalobce nemá právo na zaslání kopie spisu či jeho části. Správní orgán též žalobce informoval o časech, kdy může své právo nahlížet do spisu a vyjádřit se realizovat, čehož žalobce nevyužil, přičemž dne 21. 7. 2022 poukázal na nastupující pandemii a obavy ze výšení možnosti šíření viru a „onemocnění epidemií Covid kentaur“.
17. Správní orgán rozhodl v prvním stupni dne 1. 8. 2022, přičemž žádost žalobce o dávku příspěvek na živobytí zamítl, neboť žalobce nedoložil ve lhůtě požadované doklady.
18. Rozhodnutí správního orgánu prvního stupně ze dne 1. 8. 2022 žalobce napadl odvoláním, v němž namítl, že jej měl správní orgán vyzvat k doplnění žádosti, pokud v ní něco chybělo. Doplnil, že se nachází v tíživé sociální situaci a nezbyvá mu než „závidět romským občanům, jak v době inkasovaných dávek a poukázek na stravu ve velkém nakupují v prodejnách Albert a Kaufland a využívají taxi služby nebo svá vozidla“ (uvozovky doplněny soudem“). Svůj nárok řádně uplatnil a doložil.
19. O odvolání rozhodl žalovaný napadeným rozhodnutím, v němž zopakoval, že žalobce nereagoval v plném rozsahu na výzvu příslušného úřadu ze dne 27. 6. 2022, přičemž byl poučen o následcích nedoložení všech podkladů k prokázání stavu hmotné nouze.

III. Obsah žaloby

20. Žalobce napadené rozhodnutí sporuje žalobou ze dne 16. 9. 2022 a současně žádá o ustanovení právního zástupce za účelem doplnění žaloby. Dne 12. 10. 2022 žalobce soudu společně s vyplněným prohlášením o osobních, majetkových a výdělkových poměrech dokládá i evidenční list bytu ze dne 15. 9. 2021, opatřený jeho podpisem.
21. V doplnění žaloby ze dne 29. 11. 2022 žalobce prostřednictvím svého právního zástupce uvádí, že výčet požadavků ve výzvě ze dne 27. 6. 2022 byl obsáhlý, přičemž značnou část dokumentů již měl správní orgán k dispozici. Dle žalobce měl správní orgán k dispozici z úřední činnosti dostatek podkladů, na základě kterých mohl meritorně žádost žalobce posoudit a rozhodnout. Napadené rozhodnutí proto považuje za nezákonné a navrhuje jeho zrušení.
22. K žalobě doložil výpověď smlouvy o vedení účtů č. X a X a výpis z tohoto účtu za období 25. 1. 2013 do 31. 10. 2022.

IV. Vyjádření žalovaného

Shodu s prvopisem potvrzuje M. R.

23. Žalovaný v obsáhlém vyjádření rekapituluje průběh správního řízení a nadále zastává názor, že žalobce ani přes výzvu nedoložil potřebné doklady k doložení svých celkových sociálních a majetkových poměrů. Navrhuje zamítnutí žaloby pro nedůvodnost.

V. Další průběh řízení

24. K žádosti žalovaného bylo řízení usnesením ze dne 15. 12. 2022 přerušeno, neboť ve věci probíhalo přezkumné řízení. Usnesením ze dne 3. 5. 2023 bylo v řízení pokračováno.

VI. Replika žalobce

25. Ve vyjádření ze dne 4. 4. 2023 žalobce uvádí, že úřad práce zneužívá své pravomoci a diskriminuje jej. K podání dokládá četné listiny (datované převážně po dni vydání napadeného rozhodnutí), jejichž obsahem jsou zejména stížnosti žalobce na postup úřadu práce, resp. jeho konkrétních zaměstnanců, adresované rozličným institucím.
26. Mezi listinami tvořícími přílohu podání žalobce se nachází mj. i nedatovaný dokument (viz přílohová obálka: přílohy žalobce A-D), jímž žalobce udělil souhlas, aby „státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, existenci bankovního účtu, včetně obrátů na něm“ (dále v textu pro zjednodušení jen „zproštění mlčenlivosti“ či dle kontextu jen „souhlas bankovním institucím“), z něhož nebylo patrné, kdy byl doručen správnímu orgánu.

VII. Jednání soudu

27. Ve věci bylo jednáno dne 30. 5. 2023; u jednání strany setrvaly na svých procesních stanoviscích.
28. Jednání bylo odročeno za účelem doplnění dokazování. Strany byly vyzvány k doložení dokladu o tom, kdy byl správnímu orgánu doručen ze strany žalobce podepsaný dokument týkající se udělení souhlasu bankovním institucím.
29. Před odročeným jednáním žalovaný doručil soudu doklad o tom, že listina obsahující zproštění mlčenlivosti byla ze strany žalobce doručena žalovanému dne 23. 2. 2022.
30. U odročeného jednání konaného dne 13. 6. 2023 právní zástupce žalobce navrhl vyhovění žaloby. Zdůraznil, že žalobce doložil minimálně v únoru 2022 žalovanému souhlas k tomu, aby si sám relevantní údaje od bankovních ústavů zajišťoval. Žalovaný tedy disponoval souhlasem žalobce k tomu, aby si vyžádal kompletní bankovní informace. Pokud tato okolnost pak byla důvodem, proč zamítl dávku, aniž by se takové informace od banky pokusil získat, pak jednání správního orgánu nese znaky šikanózního jednání a celé řízení je nutno považovat za nezákonné.
31. Pověřená zástupkyně žalovaného zdůraznila, že se žalovaný snažil o posouzení majetkových a sociálních poměrů žalobce, bez kterých nemohl vyhodnotit samotný vznik nároku na dávku. Nárok na poskytnutí mimořádné okamžité pomoci má totiž osoba, která byla uznána za osobou v hmotné nouzi, avšak nesplňuje podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek

pomoci v hmotné nouzi, a to příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení, jestliže ji s přihlédnutím k jejím příjmům celkovým sociálním a majetkovým poměrům hrozí vážná újma na zdraví. Výše mimořádné okamžité pomoci se stanoví k doplnění příjmů do výše existenčního minima osoby, u nezaopatřeného dítěte do výše životního minima. V tomto konkrétním případě nebylo možné stanovit nárok na opakující se dávky, nebylo možné stanovit okruh společně posuzovaných osob tak, aby bylo zřejmé, jakou částku bylo možno poskytnout, přičemž nárok na jednorázovou dávku z důvodu vážné újmy na zdraví by žalobci zřejmě ani nevznikl.

VIII. Posouzení věci krajským soudem

32. Krajský soud shledal žalobu přípustnou, podanou oprávněnou osobou (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“) a včasnou (§ 72 odst. 1 s. ř. s.). O žalobě krajský soud rozhodl vycházející ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), tj. ke dni 1. 9. 2022.
33. V přezkumném řízení soudním je soud povinen zkoumat, zda vydané rozhodnutí je zákonné a bezvadné. Při přezkumu přitom respektuje vymezené žalobní body (§ 75 odst. 2 věta první zákona s. ř. s.).
34. **Žaloba je důvodná.**
35. Krajský soud nejprve shrnuje relevantní právní úpravu dopadající na souzenou věc.
36. Dávka mimořádné okamžité pomoci je dávka jednorázová (§ 4 zákona o hmotné nouzi) a současně, až na výjimku, dávka nenároková. Nárok na ni vzniká dnem, kdy ji orgán pomoci v hmotné nouzi, na základě podané žádosti o dávku, přizná (§ 38 odst. 2 téhož zákona). Uvedená výjimka se týká mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví, jak je tomu v souzené věci, kdy lze za splnění zákonem stanovených podmínek říci, že jde o nárokovou dávku. Všechny ostatní typy dávky mimořádné okamžité pomoci jsou přiznány tehdy, pokud orgán pomoci v hmotné nouzi za použití správního uvážení vyhodnotí, že osoby, které podaly žádost o některou dávku mimořádné okamžité pomoci uvedenou v § 2 odst. 4 až 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, považuje za osoby v hmotné nouzi.
37. Konkrétní podmínky nároku na mimořádnou okamžitou pomoc vymezuje ustanovení § 36 zákona o pomoci v hmotné nouzi; výše dávky mimořádné okamžité pomoci je pak upravena v § 37 zákona o pomoci v hmotné nouzi.
38. Dle § 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi je v případě podání žádosti o jednorázovou dávku mimořádné okamžité pomoci rozhodným obdobím, za které se zjišťují příjmy žadatele, měsíc, v němž byla podána žádost o tuto dávku.
39. Dle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi jsou žadatel o dávku, příjemce i společně posuzované osoby jsou povinni osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v

hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav. Dle odstavce pátého citovaného ustanovení pak platí, že nesplní-li osoba (...) ve lhůtě stanovené příslušným orgánem povinnosti (...), může být po předchozím upozornění žádost o dávku zamítnuta, výplata dávky zastavena, nebo dávka odejmuta.

40. Ustanovení § 72 odst. 1 a odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi pak detailně vymezuje náležitosti žádosti o dávku v hmotné nouzi. Dle odstavce prvního žádost o dávku má obsahovat kromě náležitostí stanovených správním řádem a) skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte, je-li to pro nárok na dávku nebo její výši potřebné, b) prohlášení žadatele, že jeho celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mu neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami, c) určení, jakým způsobem by měla být dávka vyplácena, popřípadě vyplácena, d) údaj o počtu osob, které užívají byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení společně se žadatelem o dávku. Odstavec druhý daného ustanovení se týká společně posuzovaných osob, přičemž žádost o dávku má dále obsahovat obsahuje, posuzují-li se pro nárok na dávku spolu s žadatelem společně posuzované osoby, a) údaje o tom, kdo je společně posuzovanou osobou, b) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, rodná čísla společně posuzovaných osob, rodinný stav a adresu místa jejich trvalého pobytu, c) prohlášení společně s ním posuzovaných osob, že jejich celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jim neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami. Dle § 72 odst. 5 téhož zákona má žádost o mimořádnou okamžitou pomoc dále konkrétně obsahovat stručný popis vážné mimořádné události s uvedením účelu, ke kterému má být mimořádná okamžitá pomoc použita, nebo stručný popis okamžité (aktuální) životní situace.
41. Z výše citovaných ustanovení plyne mj. základní povinnost správního zkoumat relevantní příjem žadatele o dávku, resp. společně posuzovaných osob, a jeho výdaje na straně jedné. Též však nelze pominout povinnost žadatele, resp. společně posuzovaných osob, osvědčit rozhodné skutečnost pro nárok na dávku na straně druhé, to vše v rozhodném období, které je v případě, že žalobce žádost vznesl v měsíci červnu 2022, vymezeno obdobím měsíce června 2022.
42. Povinnost správního orgánu zjistit skutečný stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je dána primárně § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Správní orgán má též možnost postupovat dle § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi a zjišťovat potřebné skutečnosti od jiných osob či orgánů.
43. Správní řízení je obecně ovládáno zásadou vyšetřovací a zásadou materiální pravdy. To znamená, že správní orgán musí být aktivní při zjišťování podmínek pro nárok na dávky v hmotné nouzi a nemůže pasivně vyjít jen z údajů předložených žadatelem, který z důvodu svého zájmu, ať již vědomě, nebo nevědomě, všechny podstatné informace neuvede. Stejně tak však i žadatel nemůže být pasivní a očekávat aktivitu jen ze strany správního orgánu a musí aktivně plnit povinnosti dané zvláštními zákony, v tomto případě zákonem o pomoci v hmotné nouzi (srovnej rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 6. 2016, č. j. 20 Ad 53/2015-26).

44. Krajský soud upozorňuje na skutečnost, že již v předtištěném formuláři žádosti, na němž žalobce svou žádost o mimořádnou okamžitou pomoc uplatnil, byl žalobce poučen o tom, jakými informacemi má svou žádost podpořit.
45. Vzhledem k tomu, že žádost žalobce neobsahovala veškeré potřebné informace potřebné pro osvědčení nároku na dávku, vyzval správní orgán žalobce dne 27. 6. 2022 k doložení údajů potřebných k posouzení nároku žalobce na žádanou dávku. Tato výzva vymezila podklady, které správní orgán po žalobci požadoval za účelem osvědčení rozhodných údajů (srovnej bod 9 tohoto rozsudku). Správní orgán k předmětné výzvě přiložil i tiskopisy, které bylo zapotřebí žalobcem vyplnit a dodat. Ve výzvě rovněž specifikoval období, za které relevantní údaje požaduje, či konkrétní čísla účtů.
46. Na výzvu žalobce reagoval přípisem ze dne 28. 6. 2022, resp. 30. 6. 2022, k němuž doložil určité listiny (srovnej body 13 a 14 tohoto rozsudku).
47. Jednoduchým porovnáním obsahu výzvy ze dne 27. 6. 2022 s podklady doloženými žalobcem dne 28. 6. 2022 a 30. 6. 2022 lze dospět k závěru, že žalobce na výzvu nereagoval „kompletně“; jinými slovy, žalobce doložil toliko část žádaných údajů, přičemž některé nedoložil vůbec, jiné zase doložil nad rámec žádosti. Konkrétně v jeho reakci absentovalo následující:
- a) kompletní výpisy z účtů X a X za období měsíce března až května 2022;
 - b) kompletní výpisy z účtu č. X za měsíc červen 2022;
 - c) předpokládaná výše mimořádné okamžité pomoci.
48. Stěžejní žalobní námitkou žalobce je, že správní orgán v době svého rozhodování disponoval již všemi potřebnými informacemi k posouzení nároku žalobce na dávku, a to z předchozích řízení, které s žalobcem vedl, a to zejména zproštěním mlčenlivosti ve vztahu k bankovním institucím z února 2022.
49. Krajský soud předepisuje, že z § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi dává správnímu orgánu možnost ověřit rozhodné skutečnosti uvedené v žádosti, popř. zjistit skutečnosti žadatelem, příjemcem nebo společně posuzovanou osobou neuvedené, které mohou mít vliv na nárok na dávku, její výši nebo výplatu. Toto ustanovení však nestanovuje povinnost orgánu rozhodujícímu o dávce vždy vyžadovat údaje u těchto subjektů. Je tak do jisté míry na úvaze orgánu pomoci v hmotné nouzi, který postup uplatní. Taková úvaha samozřejmě nesmí být svévolná a orgán pomoci v hmotné nouzi tak musí v každém individuálním případě zvažovat, zdali případná výzva není pro žadatele či příjemce nepřiměřeně zatěžující, šikanózní či bezúčelná (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2016, č. j. 6 Ads 219/2015–30). Podle citovaného rozhodnutí by takový výklad byl zcela v rozporu s konceptem rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi, neboť povinnost tvrdit a dokázat nedostatečné majetkové poměry leží především na žadateli či příjemci dávky. V řízení dle zákona o pomoci v hmotné nouzi se ustanoveními § 49 odst. 1 písm. a) a § 49 odst. 2 důkazní aktivita (břemeno) ohledně osvědčení nároku na dávku přenáší na žadatele o dávku, resp. i na osoby, jimž dávka byla dříve přiznána (příjemce). Pokud tedy orgán pomoci v hmotné nouzi příjemce vyzve k doložení rozhodných skutečností tak, aby bylo toto

břemeno splněno, a zároveň tak nečiní šikanózním, bezúčelným či nepřiměřeně zatěžujícím způsobem, jedná v souladu se zákonem.

50. Soud proto přistoupil k posouzení toho, zda doklady, které absentovaly v reakci žalobce na výzvu ze dne 27. 6. 2022, byly nezbytné pro to, aby správní orgán mohl meritorně žádost žalobce o dávku posoudit, resp. zda žalobce doložil potřebné náležitosti žádosti dle § 72 zákona o pomoci v hmotné nouzi, při paměti toho, zda si žalovaný měl či mohl údaje, které označil za chybějící, obstarat sám. Krajský soud tak učinil za účelem vyhodnocení opodstatněnosti výzvy správního orgánu ze dne 27. 6. 2022 ve světle v předchozím odstavci citované judikatury.

Ad a) a b) Kompletní výpisy z účtů X a X za období měsíce června 2022 a kompletní výpisy z účtu č. X za měsíc červen 2022

51. Obecně k tomuto požadavku správního orgánu soud konstatuje, že informace o bankovních účtech žadatelů, resp. společně posuzovaných osob, a možných obratech na nich je velice důležitá. Právě výpisy z účtů mohou orgánu pomoci v hmotné nouzi sloužit jako podklad nutný pro posouzení majetkových poměrů žadatele a příjemce dávky a také společně posuzovaných osob. Rozdíl mezi výdaji a příjmy lze totiž kupříkladu pokrýt z dříve získaných úspor. Je tedy zcela běžné, pokud orgán pomoci v hmotné nouzi při posuzování celkových majetkových poměrů vychází z výpisů z účtů, neboť tak může ověřit, že žadatel, resp. příjemce, nedisponuje takovým majetkem, který by vylučoval, že splňuje podmínky pro přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2016, 6 Ads 219/2015-30).
52. V souzené věci bylo provedeným dokazováním prokázáno, že minimálně v únoru 2022 (tedy v období ještě před podáním žádosti, jejímž výstupem je napadené rozhodnutí) žalobce doručil správnímu orgánu (do spisu vyvedeného v jiném řízení) zproštění mlčenlivosti ve vztahu k bankovním institucím.
53. Správní orgán tak měl možnost údaje o bankovních účtech a obratech na nich ve světle souhlasu žalobce (a v případě absence součinnosti z jeho strany) zjišťovat přímo u dotčených bankovních institucí, což, jak vyplývá ze správního spisu, neučinil.
54. Naopak, žádost žalobce zamítl pro nedoložení potřebných podkladů, aniž by se předtím sám pokusil relevantní údaje u dotčených institucí zajistit, resp. aniž by odůvodnil, proč nepřistoupil k vyžádání si takovýchto údajů ve smyslu § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi žalobce za situace, kdy již disponoval souhlasem žalobce k zajištění si bankovních informací z předchozích řízení.
55. Takovýto postup správního orgánu považuje krajský soud za přílišně formalistický, a to při uvědomění si charakteru této dávky. Jak ostatně judikoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 10. 9. 2015, č. j. 4 Ads 145/2015-24: „Mimořádná okamžitá pomoc je poslední záchrannou sítí celého systému sociální péče, jejímž účelem je zabezpečit, aby nikdo, kdo se ocitl v nepříznivé situaci, nebyl mimo dosah sociálního systému jen proto, že nesplňuje z určitých důvodů podmínky pro vznik nároku na některou z dávek sociálního zabezpečení. Smyslem zákona o pomoci v hmotné nouzi je především řešit náhlé a nepředvídatelné

negativní životní situace, se kterými se není fyzická osoba schopna vypořádat s ohledem na svoje majetkové poměry. Vždy je proto třeba komplexně hodnotit konkrétní situaci žadatele o dávku a přihlížet ke všem relevantním skutečnostem.“

Ad b) Předpokládaná výše mimořádné okamžité pomoci

56. Žalovanému nelze přisvědčit ani v tom, že bez součinnosti žalobce nebylo lze dovodit „předpokládanou výši žádané dávky“.
57. Ustanovení § 37 zákona o pomoci v hmotné nouzi u každé ze šesti typů mimořádné okamžité pomoci samostatně stanoví její výši.
58. Mimořádná okamžitá pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví, jak ostatně správní orgán prvního stupně žádost žalobce dle jejího obsahu vyhodnotil, může být poskytnuta pouze osobě, jejíž příjmy v rozhodném období aktuálního kalendářního měsíce (měsíce podání žádosti o dávku) nedosahují výše existenčního (u nezaopatřeného dítěte životního minima). Výše dávky se určí tak, že od částky existenčního minima (modifikací u nezaopatřených dětí) 2 200 Kč se odečtou započitatelné příjmy. Orgán pomoci v hmotné nouzi může poskytnout tuto dávku pouze právě ve výši, která je výsledkem uvedeného výpočtu.
59. Zákon o pomoci v hmotné nouzi tak dává žalovanému jednoznačný návod, v jaké výši dávku pomoci v hmotné nouzi – mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu vážné újmy na zdraví – poskytnout. Okruh společně posuzovaných osob přitom byl správnímu orgánu znám, neboť žalobce v žádosti jako společně posuzovanou osobu označil svého nezletilého syna M.
60. V souzené věci tak nebylo nevyplnění relevantní kolonky formuláře, resp. neadekvátní reakce na výzvu ze dne 27. 6. 2022, pro správní orgán nepřekonatelnou překážkou meritorního posouzení nároku žalobce, přičemž ve vylicení životní situace žalobce sám deklaroval skutečnost, že situaci sám nezvládá.
61. Ve světle výše uvedeného krajský soud uzavírá, že byť v souzené věci žalobce nereagoval na výzvu ze dne 27. 6. 2022 adekvátně, správní orgán prvního stupně disponoval z předchozích řízení takovými podklady (zproštění mlčenlivosti), aby se mohl pokusit absenci žalobcovy reakce na danou výzvu zhojit postupem umožněným dle § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Pokud však žádost žalobce zamítl z důvodu § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, aniž by bez náležitého odůvodnění využil postupu dle § 50 citovaného zákona, má krajský soud jeho postup za nepřiměřeně přísný. Žalovaný nevyužil všechny prostředky, které mu zákon o pomoci v hmotné nouzi, resp. správní řád, skýtají k tomu, aby náležitě zjistil skutkový stav věci v řízení o dávku pomoci v hmotné nouzi. Správní orgán byl povinen vycházet ze skutečností jemu známých z vlastní úřední činnosti podle § 6 odst. 2 správního řádu.
62. Krajský soud ovšem též apeluje na žalobce, aby správními orgány poskytoval relevantní součinnost, uvědomoval si význam osvědčení skutečností rozhodných pro nárok na dávku podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, správní orgán nezabýřmeňoval

nevyžádanými listinami, nýbrž reagoval na obsah výzev jemu adresovaných, příp. se osobně dostavoval ke správnímu orgánu za účelem odstranění vad či nejasností jeho žádostí.

63. Pro úplnost krajský soud k námitce žalovaného, že „nárok na poskytnutí mimořádné okamžité pomoci má toliko osoba, která byla uznána za osobou v hmotné nouzi, avšak nesplňuje podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek pomoci v hmotné nouzi, jestliže ji s přihlédnutím k jejím příjmům celkovým sociálním a majetkovým poměrům hrozí vážná újma na zdraví, přičemž v konkrétním případě nebylo možné stanovit nárok na opakující se dávky, okruh společně posuzovaných osob a nárok na jednorázovou dávku z důvodu vážné újmy na zdraví by žalobci zřejmě ani nevznikl“, poukazuje na obsah výzvy ze dne 27. 6. 2022, v níž žalovaný žalobce vyzval toliko k doložení výpisů z bankovních účtů a doplnění částky žádané dávky. K doložení jiných dokumentů prokazujících nárok žalovaný žalobce nevyzval. Jeho argumentace se tak v kontextu souzené věci a ve světle obsahu výzvy ze dne 27. 6. 2022 jeví jako nepřiléhavá, byť logického základu v obecné rovině nepostrádá.

IX. Závěr a náklady řízení

64. Krajský soud na základě shora uvedeného žalobou napadené rozhodnutí zrušil dle § 78 odst. 1 s. ř. s. a věc vrátil dle odst. 4 téhož ustanovení k dalšímu řízení.
65. V navazujícím řízení bude na žalovaném, aby žádost žalobce posoudil i na podkladě údajů, jimiž disponuje z předchozích řízení vedených k žádostem žalobce, resp. které si vyžádá od dalších subjektů ve smyslu § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Pro případ, že žalovaný nevyužije postupu umožněného § 50 citovaného zákona, bude povinen uvedené řádným způsobem odůvodnit.
66. Žádnému z účastníků nepřiznal soud právo na náhradu nákladů řízení, neboť v řízení úspěšnému žalobci žádné prokazatelné náklady nevznikly (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).
67. Žalobci byl ustanoven k ochraně jeho práv podle § 35 odst. 10 s. ř. s. zástupce z řad advokátů Mgr. Petr Miketa, jehož odměnu a hotové výdaje hradí stát. Soud zástupci žalobce přiznal odměnu za zastupování podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“), ve výši 5 000 Kč, a to za 5 úkonů právní služby (převzetí a přípravy zastoupení, prostudování spisového materiálu, doplnění žaloby, dvakrát účast u jednání soudu) podle § 9 odst. 2 advokátního tarifu. Dále soud přiznal zástupci žalobce paušální náhradu hotových výdajů na pět úkonů právní služby ve výši 300 Kč ve smyslu § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Odměna a náhrada hotových výdajů byla navýšena o daň z přidané hodnoty v zákonné výši, celkem činí 7 865 Kč a bude zástupci žalobce vyplacena z rozpočtových prostředků krajského soudu do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. R.

Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel nebo jeho zástupce nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Ostrava 13. června 2023

JUDr. Kateřina Štěpánová, Ph.D.
samosoudkyně